

60 miljarder, det är reformutrymmet i regeringens budgetproposition för 2025. Är det mycket eller lite? Såväl LO som Svenskt Näringsliv anser summan lagom stor (men där upphör deras samsyn). I 2024 års budget fanns 39 miljarder för reformer, något som då beskrevs som försiktigt, motiverat av att man inte ville elda på inflationen. Budgetpropositionen presenteras i sin helhet 19 september och vi kan från och med nu förvänta oss återkommande "satsningssläpp". Ytterligare medel till vuxenutbildning och arbetsmarknadspolitiska åtgärder kanske kan sägas ligga i korten, givet läget på arbetsmarknaden, men ännu har inga sådana satsningar aviserats.

Arbetsmarknaden har under sommaren följt den utveckling som förutspåts sedan ett år tillbaka och tidigare prognoser ligger fast. Det innebär att arbetslösheten fortfarande förväntas toppa under 2024 för att vända ned i början av 2025.

Efter noggrant övervägande har de fyra bevakningsområden som byggt dessa omvärldsrapporter sedan starten 2018 utökats med ett: AI. Vi har försökt värja oss från tillfälliga "hypar" och strävat mot kontinuitet i hur och vad i omvärlden vi bevakar. För att undvika risken att "göra en Uusman" har vi nu ändå breddat bevakningen för att fånga den del av AI-utvecklingen som har relevans för våra verksamheter. Förvänta er till en början ett ganska snävt urval av AI-relaterade nyheter, vi försöker hålla fokus på den utveckling som har direkt påverkan på våra verksamheters förutsättningar.

Det är lätt att svepas med av den allmänna AI-euforin (alternativt AI-skräcken) och se AI som svaret på (eller hotet mot) allt. Men bara det faktum att AI håller på att förändra arbetsmarknadens villkor motiverar en systematisk bevakning av området. Inom AcadeMedia Vux förbereder vi deltagare för framtidens arbetsmarknad. Att denna kommer att påverkas av AI:s intåg är det få som betvivlar. Vi kommer också att hålla bevakningen på en så konkret nivå som möjligt. Ett typexempel är den pågående diskussionen om hur man undviker att AI används av studerande för att fuska. Det är en fråga som står högt upp på våra beställares dagordning, något vi ser i det senaste årets upphandlingar där leverantörernas beskrivning av arbetet för att stävja fusk, men samtidigt ta tillvara på AI:s möjligheter, spelar roll för valet av leverantör.

Om detta och mer kan du läsa längre ner i rapporten. Klicka på de feta rubrikerna/länkarna. Har du frågor eller synpunkter kring innehållet i denna rapport, tveka inte att kontakta ola.johansson@academedia.se

POLITIK OCH REFORMER

EGEN, 30 AUG

Utredningar och politiska förslag - status

I bifogad fil kan du se status i lagstiftningskedjan för de 12 reformförslag vi följer. Rörelser sedan förra statusuppdateringen är:

- Ny utredning tillsatt: "Skärpta villkor för anhöriginvandring" (se även egen nyhet längre ned i denna rapport)
- Utredningen "Kunskapskrav för permanent uppehållstillstånd" har kommit med sitt slutbetänkande.

Bifogade filer

[Utredningar-och-politiska-frslag-status-sommar-hst-2024.pdf](#)

REGERINGEN.SE, 27 AUG

Viktigare lagar och förordningar inför halvårsskiftet 2024

Regeringen har samlat ett urval av lagar och förordningar som träder i kraft under första halvåret 2024 eller strax därefter. Lagarna redovisas per departement, för oss är Utbildningsdepartementet (sida 35-39) mest intressant detta halvår.

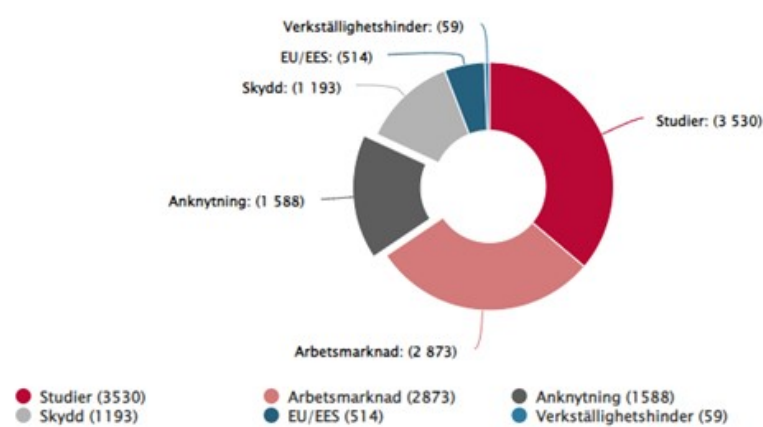
Uppdrag om skärpta villkor för anhöriginvandring

Regeringen avser att ge en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av det svenska regelverket för att bevilja uppehållstillstånd på grund av anknytning. Syftet är att anhöriginvandringen till Sverige ska bli mer restriktiv och ändamålsenlig.

Kommentar: Anhöriginvandringen utgör idag en betydande del av migrationen till Sverige. Under de första sex månaderna av 2024 beviljades drygt 56 600 uppehållstillstånd, varav 25 procent avsåg anknytning (dvs. anhöriginvandring).

Månadsstatistik beviljade uppehållstillstånd	jan–jul 2024	juli 2024
Anknytning	13 963	1 588
Arbete	17 492	2 873
Asyl inklusive sökande enligt massflyktsdirektivet	9 190	1 186
EU/EES	4 103	514
Studier	11 871	3 530
Verkställighetshinder	489	59

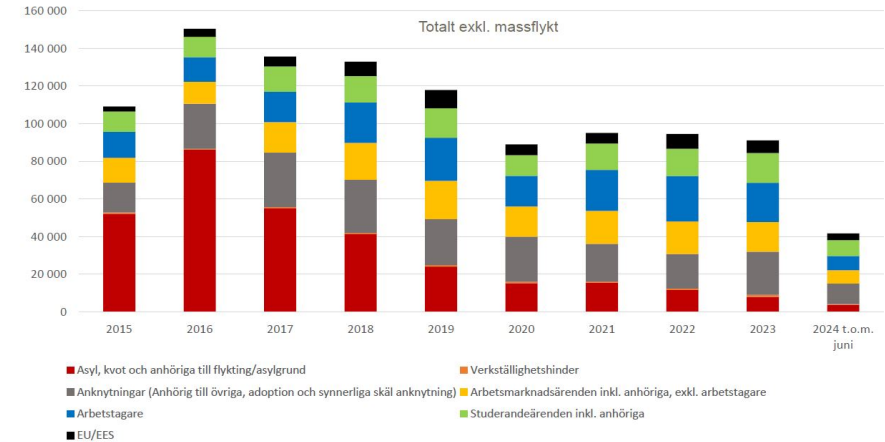
Månadsstatistik beviljade uppehållstillstånd juli

Sedan Tidöpartierna gjorde det svårare att få asyl i Sverige har antalet uppehållstillstånd på den grunden minskat kraftigt. Från och med 1 juli 2025 föreslås i en [utredning](#) även arbetskraftsinvandringen få skärpta villkor, med bland annat ett höjt försörjningskrav. Detta förväntas att minska även arbetskraftsinvandringen till Sverige.

I diagrammet nedan ses de olika ärendeslagens inbördes relation, och den totala migrationens storlek 2015-2024. Är det svårt att se så kan fullstora bilder hämtas från Migrationsministerns presskonferens från 8 augusti, [här](#).

Beviljade uppehållstillstånd 2015 - juni 2024

Även sjuksköterskor och lärare ska få rätt till omställningsstöd

Enligt dagens regelverk ska efterfrågan på arbetskraft inom området där personen idag arbetar vägas in. Med de nya föreslagna reglerna kommer personer som arbetar inom bristyrken ha samma rätt till omställningsstudiestöd som andra.

Kommentar: En välkommen ändring för personer som idag arbetar inom ett bristyrke men ändå vill omskola sig. Dagens regler säger att efterfrågan på arbetsmarknaden ska vägas in när någon ansöker om omställningsstudiestöd för att utbilda sig inom ett nytt yrke. Med de föreslagna nya reglerna ska arbete inom ett bristyrke inte längre vara ett hinder.

Regeringen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft 1 januari 2025 och gälla för studier som påbörjas efter 1 juli 2025.

REGERINGEN.SE, 27 AUG

Regeringen vill förtydliga kraven på förskolepersonalens kunskaper i svenska

I dag har vart fjärde barn i förskolan utländsk bakgrund. För att alla barn ska få med sig svenska språket är det viktigt att de möts av personal som pratar god svenska .

Regeringen ger nu Skolverket i uppdrag att revidera de allmänna råden för måluppfyllelse i förskolan och förtydliga vilka kunskaper i svenska som personalen i förskolan ska ha. Syftet är att se till att personalen som möter barnen i förskolan har de kunskaper som behövs för att barnen ska stimuleras i sin språkutveckling i svenska och ges goda förutsättningar inför skolstarten.

REGERINGEN.SE, 28 AUG

600 nya platser i Kriminalvården

Hyresavtalen gäller för anstalterna Skogome, Österåker, Tidaholm, Sörbyn och Mariestad. Anstalterna genomgår nu omfattande kapacitetsutbyggnader för att möta nuvarande behov.

Regeringen har sedan den tillträdde fattat beslut om hyresavtal som innebär cirka 2 400 platser i Kriminalvården.

Kommentar: Platsbristen inom Kriminalvården får konsekvenser även för möjligheterna att genomföra upphandlade utbildningar för de intagna.

Movant är idag Sveriges största leverantör av arbetsmarknadsutbildning inom Kriminalvården och bedriver utbildning på sju anstalter, bland annat inom platt och golv, CNC och svets, elektronikmontör och VVS-montör. Arbetsförmedlingen är beställare och upphandlande myndighet. Antalet intagna på anstalt har ökat sedan 2016 och idag är många av anstalterna överbelagda, något som har fått Arbetsförmedlingen att vilja bromsa anvisningarna till vissa utbildningar.

AI

Från och med denna månads omvärldsrapport utökar vi bevakningen med bevakningsområdet AI. Vi vill fånga AI-nyheter med bäring på våra verksamheter generellt, till en början har vi dock ett särskilt fokus på generativ AI, den typ av AI som kan skapa nytt innehåll baserat på mönster och data som den har tränats på.

SVD.SE, 27 AUG

AI-undervisning införs tidigare än planerat på gymnasieskolor

Från hösten kan gymnasieskolor erbjuda AI på schemat. Men antalet behöriga lärare är hittills få – närmare bestämt åtta i hela landet. Fler är dock på väg.

Tanken var att ämnet artificiell intelligens skulle införas på gymnasieskolor först om ett år, men den snabba teknikutvecklingen skyndade på processen. Det innebär att gymnasieskolor och komvux-utbildningar ska kunna erbjuda ämnet på schemat redan under höstterminen i år.

Oro för att AI lockar till genvägar istället för lärande

För att undvika att AI används som en genväg har många av lärarna i undersökningen anpassat sin undervisning och sina examinationsmetoder. Två tredjedelar använder AI-tjänster på något sätt och de vill lära sig mer om AI. Det är några av de iakttagelser som Skolverket gör i en lägesbild om gymnasielärares användning och hantering av AI.

DEMOGRAFI OCH MAKRO

Fortsatt svag arbetsmarknad

Ungefär 357 000 personer är arbetslösa. Det är nära 27 000 fler jämfört med samma tidpunkt förra året.

Kommentar: Arbetsmarknaden stod oväntat länge emot den lågkonjunktur vi nu befinner oss i. En viss eftersläpning är normal och den stigande arbetslöshet vi nu ser ingår sedan länge i de flesta prognosmakares förutsägelser (se t.ex. [Konjunkturinstitutets](#) och [Arbetsförmedlingens](#) senaste prognoser). I media förekommer dock rubriker som "skenande arbetslöshet" och liknande. Att arbetslösheten nu ökar stämmer, men det har varit förutspått sedan länge. Har vi då en "historiskt hög arbetslöshet" (ännu en rubriksättning)? Döm själv i diagrammet nedan.

Finanskrisen 2008-2009 innebar en höjning av antalet inskrivna på Arbetsförmedlingen som ingen konjunktur därefter har lyckats trycka tillbaka. Idag är 357 000 personer inskrivna som arbetssökande på Arbetsförmedlingen, en siffra som får sägas vara i linje med större delen av 2010- och 2020-talet (pandemiåren undantagna). Värt att tänka på är också att Sveriges befolkning har ökat med drygt 1,3 miljoner invånare (ca 14 procent) under perioden 2008-2023.

(Tycker du att det är snårigt med de olika måtten för hur arbetsmarknaden egentligen mår? Läs [denna](#) pedagogiska förklaring från Ekonomifakta.)

Högsta arbetslösheten på tio år, undantaget pandemin

Sverige befinner sig fortsatt i en lågkonjunktur och arbetslösheten är den högsta på tio år undantaget pandemin. Arbetslösheten är särskilt hög bland utrikes födda. För att vända utvecklingen har regeringen i budgetpropositionen för 2024 bland annat satsat på yrkesutbildningar.

Kommentar: Det kan tyckas förvånande att ansvarig arbetsmarknadsminister svartmålar läget på svensk arbetsmarknad på det sätt Johan Pehrson gjorde vid presskonferensen 7 augusti, nästan två år in på mandatperioden. I de bilder som visades (och som kan hämtas [här](#)) redogjordes också för satsningar på yrkesutbildning (YH och yrkesvux) som regeringen gjort i budgeten för 2024. Det rör sig alltså om satsningar som annonserades redan i september 2023 (höstbudgeten) och april 2024 (vårändringsbudgeten). Budgeten för 2025 presenteras 19 september och annonseringar av nya satsningar på yrkesutbildning från arbetsmarknadsministern hade inte varit ologiskt. Särskilt efter att han under presskonferensen konstaterade att

"Yrkesutbildningar kan [...] spela en viktig roll för att minska arbetslösheten och antalet långtidsarbetslösa. Därför behövs fortsatt satsningar på yrkesutbildning för vuxna, både gymnasial yrkesutbildning inom komvux och eftergymnasial utbildning inom yrkeshögskolan i hela landet."

Några sådana satsningar meddelades dock inte, det återstår att se om de kommer när budgeten väl presenteras.

AKADEMIKERNASAKASSA.SE, 28 AUG

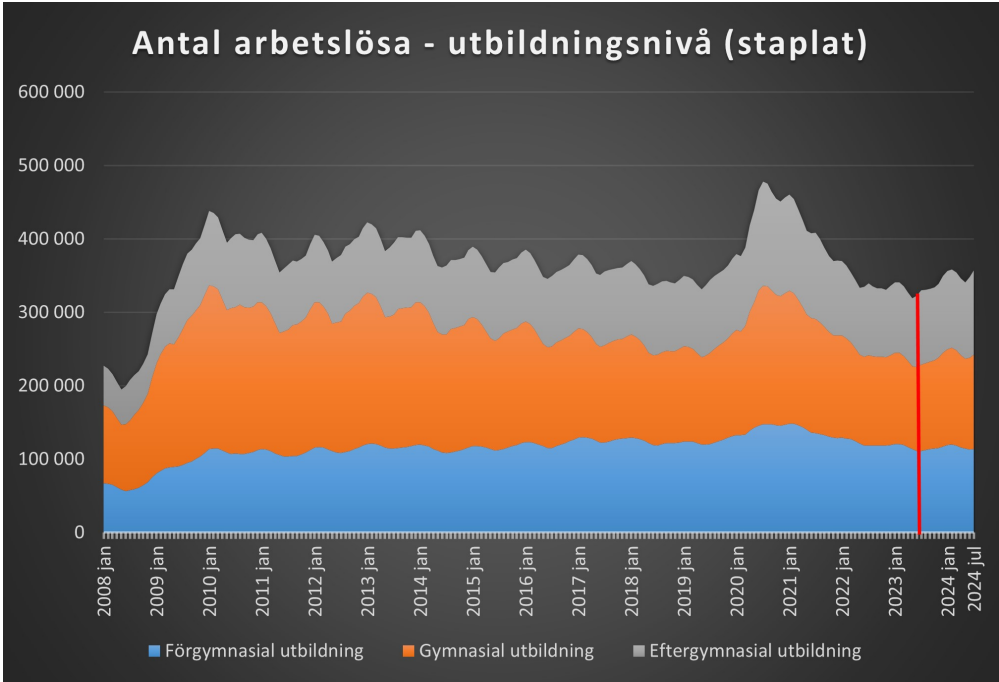
Arbetslösheten bland akademiker ökade under sommaren

Arbetslösheten bland medlemmarna i Akademikernas a-kassa ökade i juni och juli och ökningen förväntas fortsätta i augusti. 33 procent fler var arbetslösa i juli jämfört med samma månad förra året och antalet långtidsarbetslösa har ökat med 11 procent, det visar den senaste månadsstatistiken från Akademikernas a-kassa.

Kommentar: I omvärldsrapporten för mars 2024 tog vi för första gången upp den stigande arbetslösheten bland akademiker, och den tämligen stora effekt detta får på arbetslösheten som helhet. Personer med eftergymnasial utbildning har låg arbetslöshetsgrad jämfört med personer med gymnasial eller förgymnasial utbildning. Men gruppen är stor och när andelen arbetslösa akademiker nu ökar innebär det att många fler personer saknar anställning. Under perioden maj 2023 till juli 2024 ökade antalet inskrivna på Arbetsförmedlingen med 37 941 personer, gruppen med eftergymnasial utbildning stod för nästan 60 procent av denna ökning.

Efterfrågan på vuxenutbildning är korrelerad med arbetslöshetens storlek, även om sambandet inte är rakt. För de personer med eftergymnasial utbildning som blivit arbetslösa är utbildning inom högskola och yrkeshögskola troligen främst aktuell. Att efterfrågan på denna typ av utbildning nu ökar är ett rimligt antagande.

	Ökning antal personer inskrivna på Arbetsförmedlingen perioden maj 2023 till juli 2024	
Utbildningsnivå	Ökning personer	Ökning %
Förgymnasial utbildning	2	0
Gymnasial utbildning	15 232	13
Eftergymnasial utbildning	22 707	25

Färre asylsökande till Sverige – men fler ukrainare väntas söka skydd

Migrationsverket bedömer att cirka 11 000 personer från Ukraina söker skydd i Sverige i år, vilket är 3 000 fler än bedömningen i föregående prognos. Samtidigt skrivs prognosen för antalet asylsökande...

Nu ska vi folkbokföra ukrainska flyktingar

"Att bli folkbokförd innebär mycket mer än att bara få en adress registrerad. Det är en nyckel till att kunna ta del av det svenska samhället fullt ut. Regeringen har satsat stort på utbildning för vuxna och genom folkbokföringen får ukrainarna tillgång till hela vuxenutbildningen."

KONKURRENTER

Brister hos många enskilda utbildningsanordnare och folkhögskolor med betygsrätt

Skolinspektionens har genomfört en tematisk tillsyn av 20 enskilda utbildningsanordnare och folkhögskolor med beviljad betygsrätt. Tillsynen visar brister hos majoriteten av de granskade anordnarna. Hos några av anordnarna är bristerna både många och omfattande. I vissa fall gör bristernas karaktär även att rättssäkerheten kan ifrågasättas, vilket Skolinspektionen ser allvarligt på.

Work for you och InfoKomp i konkurs

Den 25 juni försattes Information & Kompetens i Sverige AB (InfoKomp) och Work for you Matchning AB i konkurs. Sedan tidigare (2023-11-23) är Work for you i Sverige AB försatt i konkurs. Koncernstrukturen framgår av bilden nedan. InfoKomp har verkat på främst komvux-marknaden men har även haft uppdrag åt Arbetsförmedlingen. Work for you har varit en mer utpräglad AF-leverantör.

Koncernstruktur		
FÖRETAGSNAMN		
	Information & Kompetens i Sver...	
	Work for you i Sverige AB	
	Work for you Matchning AB	
	Modina Kompetens AB	

UPPHANDLING

EGEN, 21 AUG

Allt längre avtalstider för upphandlad kommunal vuxenutbildning?

LOU (lagen om offentlig upphandling) justerades 2022 vilket bland annat innebar att begränsningen till max fyra års avtalstid togs bort för upphandling av "sociala tjänster och andra särskilda tjänster". Även om vuxenutbildning klassas som en sådan tjänst var det bara någon enstaka kommun som utnyttjade möjligheten till längre avtalstid under 2022 och 2023.* Under 2024 har vi däremot sett flera kommuner göra detta.

Långa avtalstider innebär flera utmaningar och möjligheter som behöver adresseras i arbetet med vår säljprocess. Det blir såklart mer som står på spel när en upphandling avser ett uppdrag på upp till nio års avtalstid. Andra hänsyn som behöver beaktas är möjligheten att förhandla om villkoren under avtalstiden, eller till och med kliva ur avtalet. Förutsättningar kan såklart ändras väldigt på nio år.

Kommuner som under 2024 upphandlat vuxenutbildning med avtalstider på över fyra år:

Luleå, Piteå, Boden Kalix Älvsbyn: 9 år

Trelleborg: 8 år

Stockholm: 6 år

Göteborg, Örnsköldsvik, Gävle: 5 år

*För auktorisationer har det aldrig funnits någon begränsning enligt lag, de flesta auktorisationer löper tillsvidare.

NORRKÖPING.SE, 28 AUG

Norrköping vill säkra vuxenutbildningar för bristyrken

De allra flesta yrkesutbildningarna i Norrköping utförs inte av kommunen utan av extern utförare genom upphandling. Nu ska det utredas om några av utbildningarna ska tas över av kommunen och drivas i kompetensförsörjningsnämndens regi. Detta gäller utbildningar inom transport och industri.

Academedia

support@nobicon.se, +46 (0)90 14 42 70

Gå till portalen
Avsluta prenumeration

Läs villkor och information om behandling av personuppgifter